

UCHWAŁA Z DNIA 23 MAJA 2006 R.

I KZP 4/06

1. Informacje dotyczące czynności bankowej, które – z mocy art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.) – bank, osoby w nim zatrudnione oraz osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje czynności bankowe, są obowiązane zachować w dyskrekcji jako informacje stanowiące tajemnicę bankową, obejmują również informacje co do zabezpieczenia wierzytelności banku związanej z czynnością bankową, w tym dane personalne osoby składającej takie zabezpieczenie albo mającej je złożyć.

2. Z wyłączeniem sytuacji przewidzianej w art. 104 ust. 3 zd. 2 prawa bankowego, bank nie może udzielić Policji informacji stanowiących tajemnicę bankową na użytek postępowania w sprawach o wykroczenie.

Przewodniczący: sędzia SN W. Kozielowicz.

Sędziowie SN: T. Grzegorzcyk, W. Płóciennik (sprawozdawca).

Prokurator Prokuratury Krajowej: B. Mik.

Sąd Najwyższy w sprawie Anny M., po rozpoznaniu przedstawionego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w P., postanowieniem z dnia 24 stycznia 2006 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy dane personalne (imię, nazwisko, miejsce zamieszkania) osoby, która użytkuje samochód stanowiący – w wyniku zawarcia umowy przewłaszczenia tegoż pojazdu będącej zabezpieczeniem udzielonego kredytu osobie, której oddano pojazd w bezpłatne używanie – własność banku są

objęte tajemnicą bankową w rozumieniu art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.) a jeśli tak to, czy podstawę do żądania przez Policję udostępnienia takich danych, w związku z prowadzeniem postępowania w sprawie o wykroczenie, może stanowić przepis art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm.)”

u c h w a l i ł udzielić odpowiedzi jak wyżej.

U Z A S A D N I E N I E

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozpoznania zagadnienie prawne wyłoniło się w następującym układzie procesowym.

W związku z prowadzonym postępowaniem w sprawie o wykroczenie drogowe zaistniałe w dniu 14 października 2004 r., Komenda Powiatowa Policji w Ś. skierowała w dniu 3 lutego 2005 r. pismo do Powszechnej Kasy Oszczędnościowej w N., w którym domagała się podania danych osobowych użytkownika samochodu o numerze rejestracyjnym (...). Odpowiadając na to pismo Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. Oddział Centrum Restrukturyzacji i Windykacji Zamiejscowy Wydział ds. Detalicznych w S. stwierdził w dniu 11 lutego 2005 r., że żądane informacje stanowią tajemnicę bankową, a ich udzielenie Policji w trybie art. 105 ust. 2 lit. I prawa bankowego nie jest możliwe, bowiem prowadzone postępowanie dotyczy wykroczenia a nie przestępstwa. W kolejnym piśmie z dnia 16 lutego 2005 r., adresowanym do wskazanej placówki bankowej, Komendant Powiatowy Policji w Ś. wyraził pogląd, że uprawnienie Policji do żądania od banku udzielenia wskazanych wcześniej informacji wynika z przepisów

ustawy z dnia 6 lutego 1990 r. o Policji oraz przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, a nadto znajduje wsparcie w regulacjach zawartych w art. 104 i 105 prawa bankowego. W omawianym piśmie zawarte zostało także pouczenie, że zaniechanie udzielenia żądanych informacji pociągnie za sobą odpowiedzialność za wykroczenie z art. 65 k.w. Działająca w imieniu banku Naczelnik Wydziału w S. Anna M., w piśmie z dnia 24 lutego 2005 r. podtrzymała wyrażone wcześniej stanowisko. Dodała przy tym, że w świetle przepisów prawa bankowego tajemnica bankowa rozciąga się także na dane osobowe kredytobiorcy. Zauważyła również, że podpisanie umowy przewłaszczenia pojazdu na zabezpieczenie w związku z ustanawianiem zabezpieczeń udzielonego kredytu, na mocy której kredytobiorca otrzymuje przewłaszczony pojazd w bezpłatne użytkowanie, co miało miejsce w rozważanej sprawie, wiąże się z kredytem udzielanym przez bank. Podniosła także, że art. 105 prawa bankowego jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym. Ze względu na to, że Anna M., słuchana w dniu 18 kwietnia 2005 r. jako osoba podejrzana o popełnienie wykroczenia, ponownie odmówiła udzielenia Policji żądanych przez nią informacji, Komendant Powiatowy Policji w Ś. skierował do sądu wnioski o ukaranie obwinionej za popełnienie wykroczenia z art. 65 § 2 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym.

Wyrokiem nakazowym z dnia 8 sierpnia 2005 r., Sąd Rejonowy w P. uznał Annę M. za winną tego, że: „w dniu 18 kwietnia 2005 r. około godziny 11.50 w pomieszczeniach PKO BP S.A. w miejscowości S. jako uprawniony pracownik PKO BP S.A. w S., który jest właścicielem samochodu marki Fiat (...) wbrew obowiązkowi nie wskazała, kto jest użytkownikiem tego pojazdu”, tj. wykroczenia z art. 65 § 2 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym i na podstawie art. 65 § 1 k.w. wymierzył jej 300 zł grzywny. W dniu 25 sierpnia 2005 r. obwiniona wniosła sprzeciw od po-

wyższego wyroku wskazując w jego uzasadnieniu, że w związku z tym, że pojazd został przewłaszczony na bank jako zabezpieczenie kredytu konsumpcyjnego, nie było podstaw prawnych do udzielenia Policji informacji dotyczących danych osobowych użytkownika tego pojazdu, w związku z prowadzeniem postępowania w sprawie o wykroczenie. W następstwie wniesionego sprzeciwu sprawa skierowana została na posiedzenie, na którym Sąd Rejonowy w P. postanowieniem z dnia 7 listopada 2005 r., umorzył postępowanie, powołując się na przepis art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w. W uzasadnieniu swojego orzeczenia sąd podzielił stanowisko obwinionej wskazując, że żądane przez Policję informacje były objęte tajemnicą bankową, bowiem wiązały się z czynnością bankową, zaś przepis art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. I prawa bankowego nie zezwala na ujawnianie takich informacji w związku z postępowaniem w sprawie o wykroczenie. Orzeczenie to zostało zaskarżone w drodze zażalenia przez Komendanta Powiatowego Policji w Ś., który – powołując się na pismo Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 21 kwietnia 2005 r. – wyraził pogląd, że dane osobowe użytkownika pojazdu będącego własnością banku, nie są chronione tajemnicą bankową, zatem w sprawie nie zaistniała negatywna przesłanka procesowa. Rozpoznając to zażalenie Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 24 stycznia 2006 r., sformułował opisane na wstępie zagadnienie prawne, które przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia. W uzasadnieniu swojego orzeczenia Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle treści art. 5 ust. 1 pkt prawa bankowego udzielenie przez bank osobie fizycznej kredytu jest czynnością bankową w rozumieniu ustawy, zatem informacje dotyczące osoby, z którą bank zawiera umowę kredytową, objęte są tajemnicą bankową. Według sądu, poza sporem powinno być również to, że zawarcie przez udzielający kredytu bank z kredytobiorcą umowy przewłaszczenia rzeczy ruchomych w celu zabezpieczenia spłaty kredytu, z oddaniem owej rzeczy kredytobiorcy w bezpłatne używanie, wiąże się

ściśle z czynnością bankową, jaką jest udzielenie kredytu. W konsekwencji udzielenie Policji informacji o danych osobowych użytkownika takiej rzeczy stanowiłoby naruszenie tajemnicy bankowej, zwłaszcza, że zgodnie z art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. I prawa bankowego, bank ma obowiązek udzielenia informacji stanowiącej tajemnicę bankową na żądanie Policji tylko, jeżeli jest to konieczne dla skutecznego zapobieżenia przestępstwom, ich wykrycia albo ustalenia sprawców i uzyskania dowodów. Wątpliwości sądu odnośnie trafności interpretacji przywołanych przepisów wiążą się ze stanowiskiem Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego zawartym w piśmie z dnia 21 kwietnia 2005 r., skierowanym do Biura Taktyki Zwalczania Przestępczości Komendy Głównej Policji. W piśmie tym wyrażono pogląd, że: „Zgodnie z treścią art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (...), przedmiotowo tajemnica bankowa chroni wszystkie informacje dotyczące czynności bankowej, uzyskane w czasie negocjacji, w trakcie zawierania i realizacji umowy, na podstawie której bank te czynności wykonuje. Podkreślić jednak należy, że specyficzną cechą tajemnicy bankowej, odróżniającą ją od innych tego typu instytucji jest to, że o tym, czy dane informacje objęte są tajemnicą bankową niejednokrotnie przesądzają okoliczności, w których następuje przetwarzanie tych informacji. Z całokształtu przepisów regulujących instytucję tajemnicy bankowej nie można więc wnioskować, że niezależnie od charakteru zdarzenia lub czynności pozostającej w jakimkolwiek związku z informacją dotyczącą czynności bankowej, odwołanie się do tajemnicy bankowej zawsze stanowić będzie gwarancję ochrony tych informacji. Tym samym bank nie może odwoływać się do przepisów o tajemnicy bankowej bez uwzględnienia charakteru zdarzenia związanego z czynnością bankową.” Z dalszych wywodów zawartych w omawianym piśmie wynika, że jego autor uważa, iż w przypadku przewłaszczenia na bank samochodu tytułem zabezpieczenia udzielonego kredytu, bank może przekazać policji dane dotyczące użytkownika pojazdu,

przy czym informacja nie może dotyczyć czynności bankowej, na podstawie której bank stał się właścicielem pojazdu, a jedynie tego, kto jest jego użytkownikiem. Według Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego, bank udzielając Policji informacji o danych osobowych użytkownika nie narusza tajemnicy bankowej, bowiem w tych okolicznościach tajemnicą objęta byłaby także informacja o tym, że bank jest właścicielem pojazdu. Dostrzegając niedostatki zaprezentowanej argumentacji Sąd Okręgowy uznał jednak, że nie może być ona pominięta także ze względów celowościowych. Restrykcyjne pojmowanie tajemnicy bankowej mogłoby bowiem doprowadzić do bezkarności sprawców wykroczeń drogowych ze względu na odmowę podania Policji przez bank danych osobowych użytkowników przewożonych pojazdów. Inna wątpliwość leżąca u podstaw sformułowanego przez sąd zagadnienia prawnego wiąże się z relacją między przepisami prawa bankowego, regulującymi kwestię tajemnicy bankowej a przepisem art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowego.

Prokurator Prokuratury Krajowej w swoim pisemnym stanowisku zaproponował, aby Sąd Najwyższy podjął uchwałę o następującej treści:

„1. Informacje dotyczące czynności bankowej, które – z mocy art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.) – bank, osoby w nim zatrudnione oraz osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje czynności bankowe, są obowiązane zachować w dyskrekcji jako informacje stanowiące tajemnicę bankową, obejmują również informacje co do zabezpieczenia wiarytelności banku w ramach tzw. czynności bankowej aktywnej (czynnej), w tym dane personalne osoby składającej takie zabezpieczenie albo mającej je złożyć.

2. Bank nie może udzielić policji informacji stanowiących tajemnicę bankową na użytek postępowania w sprawach o wykroczenie.”

Rozstrzygając przedstawione zagadnienie prawne Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy zgodzić się ze stanowiskiem prokuratora Prokuratury Krajowej, że przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne spełnia wymogi określone w art. 441 § 1 k.p.k. Analiza uzasadnienia orzeczenia Sądu Okręgowego w P. zdaje się wskazywać, że sąd ów podziela wnioski jakie nasuwają się przy interpretacji przepisów prawa o tajemnicy bankowej za pomocą powszechnie akceptowanych metod wykładni, a zwłaszcza wykładni gramatycznej, co pozwalałoby na samodzielne rozstrzygnięcie problemu, bez potrzeby angażowania Sądu Najwyższego. Jednakże fakt, że rozumienie tych przepisów przez profesjonalny i opiniotwórczy w rozważanej kwestii organ, jakim jest Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego, w istotny sposób odbiega od ich dosłownego brzmienia, kontekstu systemowego i celu instytucji tajemnicy bankowej, może prowadzić do sporów interpretacyjnych oraz rozbieżności w orzecznictwie. Okoliczność ta, przy spełnieniu pozostałych przesłanek, o których mowa w art. 441 § 1 k.p.k., przesądza o potrzebie udzielenia przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na sformułowane przez Sąd Okręgowy w P. zagadnienie prawne.

Treść przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego, uzupełniona rozważaniami zawartymi w uzasadnieniu orzeczenia Sądu Okręgowego w P., wskazuje, że zasadnicze wątpliwości interpretacyjne dotyczą w pierwszej kolejności zawartego w art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.) zwrotu „wszystkie informacje dotyczące czynności bankowej”, określającego zakres przedmiotowy tajemnicy bankowej. Zgodnie z powołanym przepisem bank, osoby w nim zatrudnione oraz osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje czynności bankowe, są obowiązane zachować tajemnicę bankową, która obejmuje wszystkie informacje dotyczące czynności bankowej, uzyskane w czasie negocjacji, w trakcie zawierania i realizacji umowy, na podstawie której bank tę czynność wykonuje. Posłużenie się

przez ustawodawcę zwrotem „wszystkie informacje” oznacza, że przedmiotowy zakres tajemnicy bankowej oparty został na zasadzie maksymalizacji (por. T. Dukiet-Nagórska: O ujawnieniu tajemnicy bankowej raz jeszcze, Pr. Bank. 2004, nr 3, s. 63; A. Jurkowska: Tajemnica bankowa jako środek ochrony prawa prywatności, Gd. St. Prawn., Tom XIII, 2005, s. 225; M. Bączyk w.: [red.] E. Fojcik – Mastalska: Prawo bankowe. Komentarz, Warszawa 2005, s. 503). W odmienny, fragmentaryczny sposób przedmiot tajemnicy bankowej uregulowany był w ustawie z dnia 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359). Z przepisów art. 48 ust. 1, 4 i 6 tego aktu prawnego wynikało bowiem, że tajemnica bankowa dotyczyła jedynie informacji o obrotach i stanach rachunków bankowych oraz o udostępnionych skrytkach sejfowych i przyjętych na przechowanie przedmiotach i papierach wartościowych. Pierwotne brzmienie przepisu art. 104 ust. 1 prawa bankowego z 1997 r. przewidywało, że banki i osoby w nich zatrudnione oraz osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje czynności bankowe, są obowiązane zachować tajemnicę bankową, która obejmuje wszystkie wiadomości:

- 1) dotyczące czynności bankowych i osób będących stroną umowy, uzyskane w czasie negocjacji oraz związane z zawarciem umowy z bankiem i jej realizacją, z wyjątkiem wiadomości, bez których ujawnienia nie jest możliwe należyte wykonanie zawartej przez bank umowy,
- 2) dotyczące osób, które nie będąc stroną umowy, o której mowa w pkt 1, dokonały czynności pozostających w związku z zawarciem takiej umowy, z wyjątkiem przypadków, gdy ustawa przewiduje ujawnienie takich czynności.

Wskazanie w treści przepisu, że tajemnica bankowa odnosi się m.in. do wszystkich wiadomości dotyczących osób będących stroną umowy, nie pozostawiało wątpliwości, że jej przedmiotem są także dane osobowe strony umowy (por. wyrok NSA z dnia 3 kwietnia 2004 r., II SA 2935/02, Lex nr

149895). Aktualna treść art. 104 ust. 1 prawa bankowego ukształtowana została w wyniku zmiany dokonanej przez art. 1 pkt 62 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 870). Pominięcie w obecnym brzmieniu przepisu wiadomości odnoszących się do obu wymienionych wyżej grup osób nie oznacza wszakże ustawowego zawężenia przedmiotu tajemnicy bankowej. Pominięte fragmenty były bowiem jedynie zbędnym *superfluum*, gdyż wyrażenie „wszystkie informacje dotyczące czynności bankowych” odnosi się także do informacji zarówno o osobach będących stroną umowy z bankiem, jak i o osobach, które umowy z bankiem nie zawierały, jednakże dokonały czynności związanych z jej zawarciem (por. druk sejmowy nr 2116 z dnia 15 października 2003 r. oraz J. Molis w: [red.] F. Zoll., Prawo bankowe. Komentarz, Kraków 2005, s. 227). Dokonana zmiana treści przepisu art. 104 ust. 1 Prawa bankowego nie dość, że nie ograniczyła przedmiotu tajemnicy bankowej, ale w istocie rozszerzyła go przesądzając jednoznacznie, że tajemnica ta rozciąga się również na informacje dotyczące jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, które mogą być stroną umowy kredytu, o ile posiadają zdolność prawną (por. art. 70 ust. 2 prawa bankowego). Zastosowaną przez ustawodawcę zasadę maksymalizacji potwierdza także usunięcie znajdującego się w pierwotnej wersji art. 104 ust. 1 prawa bankowego ograniczenia przedmiotu tajemnicy bankowej wyrażającego się zwrotem: „z wyjątkiem wiadomości, bez których ujawnienia nie jest możliwe należyte wykonanie zawartej przez bank umowy”. W aktualnym stanie prawnym wiadomości, o których mowa w przytoczonym wyrażeniu także stanowią przedmiot tajemnicy bankowej, z tym, że z mocy prawa (art. 104 ust. 2 pkt 1 prawa bankowego) podmioty wymienione w dyspozycji art. 104 ust. 1 Prawa bankowego nie mają obowiązku jej zachowania.

Poprawne rozumienie przedmiotu tajemnicy bankowej wymaga wyjaśnienia użytego w art. 104 ust. 1 prawa bankowego zwrotu „dotyczące czynności bankowej”. Katalog czynności bankowych, stanowiących jedną z podstawowych instytucji prawa bankowego, zawarty jest w art. 5 prawa bankowego. W ustępie 1 tego artykułu wymieniono czynności bankowe *sensu stricto*, tj. takie, które ze względu na swój charakter mogą być wykonywane, co do zasady, wyłącznie przez banki (m.in. prowadzenie rachunków bankowych, udzielanie kredytów, emitowanie bankowych papierów wartościowych). W drugiej kategorii (art. 5 ust. 2 prawa bankowego) znalazły się czynności, które uznawane są za czynności bankowe, jeżeli są wykonywane przez bank (m.in. udzielanie pożyczek pieniężnych, wykonywanie operacji czekowych czy wekslowych, wydawanie kart płatniczych). Normatywne rozwinięcie istoty poszczególnych czynności bankowych zawarte jest w szczegółowych przepisach prawa bankowego czy cywilnego. Oczywistą konsekwencją systemową uregulowania katalogu czynności bankowych w art. 5 prawa bankowego jest stwierdzenie, że tajemnicą bankową objęte są wszystkie informacje dotyczące tych czynności bankowych, uzyskane w czasie negocjacji, w trakcie zawierania i realizacji umowy, na podstawie której bank tę czynność wykonuje. Jeżeli w konsekwencji czynności bankowej powstaje wierzytelność bank, zgodnie z art. 93 ust. 1 prawa bankowego, może żądać jej zabezpieczenia przewidzianego w Kodeksie cywilnym i prawie wekslowym oraz zwyczajami przyjętymi w obrocie krajowym i zagranicznym. Nie ulega wątpliwości, że informacja o takim zabezpieczeniu zawsze będzie „informacją dotyczącą czynności bankowej”, i to informacją dotyczącą tej czynności bezpośrednio. Podstawowe informacje o zabezpieczeniu wierzytelności, a więc także o osobie je składającej, z reguły są zamieszczone w treści dokumentującej daną czynność bankową umowy z bankiem. Przykładowo, odnoszący się do umowy kredytu art. 69 ust. 2 pkt 6 prawa bankowego stwierdza wprost, że umowa kredytu powin-

na określać m.in. sposób zabezpieczenia spłaty kredytu. Warto przy tym zauważyć, że tajemnicą bankową objęte będą także wiadomości dotyczące osób, które same nie są dłużnikami banku (nie są stroną umowy), jednak zabezpieczały jego wierzytelność wynikającą z czynności bankowej na swoim majątku lub w postaci odpowiedzialności osobistej (por. B. Smykła: Tajemnica bankowa – wybrane zagadnienia, R. Pr. 2000, nr 3, s. 55). Zważywszy na treść art. 104 ust. 1 prawa bankowego uznać należy za bezsporne, że informacją dotyczącą czynności bankowej będzie także informacja o jeszcze uzgadnianym przez strony zabezpieczeniu przyszłej wierzytelności banku, która może wynikać z negocjowanej czynności bankowej. Informacją objętą tajemnicą bankową będzie także wiadomość o sposobie ukształtowania stosunku prawnego w ramach przyjętego przez bank zabezpieczenia swoich wierzytelności, np. o tym, jak zadysponowano przedmiotem dokonanego na podstawie art. 101 prawa bankowego przełączenia rzeczy ruchomej.

Poza argumentami związanymi z wykładnią językową przepisu art. 104 ust. 1 prawa bankowego, maksymalistyczne ujęcie przedmiotu tajemnicy bankowej znajduje swoje uzasadnienie w celu tej instytucji prawnej. W piśmiennictwie (por. m.in. A. Jurkowska, *op. cit.* s. 221 – 224) podkreśla się trafnie, że instytucja ta jest gwarancją prawa do prywatności wynikającego z art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) oraz art. 17 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167). Takie pojmowanie celu tajemnicy bankowej przesądza, że jej beneficjentami są osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które w związku z wykonywaniem czynności bankowych powierzają bankowi informacje o charakterze konfidencjonalnym. Tajemnica bankowa nie jest więc przywilejem banku, a rola tego ostatniego polega na strzeżeniu chronio-

nych informacji przed nielegalnym ujawnieniem. Przyjęcie, że tajemnica bankowa stanowi środek ochrony prawa do prywatności powoduje, zwłaszcza w kontekście treści art. 51 Konstytucji RP, iż przy interpretacji przepisów regulujących tajemnicę bankową niedopuszczalna jest rozszerzająca wykładnia wyjątków od reguły (por. R. Szałowski: Prawna ochrona tajemnicy bankowej, P.U.G. 1999, nr 7 – 8, s. 2). Zastrzeżenie to w równej mierze dotyczy poglądu, że treść przepisów o tajemnicy bankowej pozostawia interpretatorowi swobodę w ocenie, w jakich okolicznościach poszczególne informacje wchodzą w zakres tajemnicy. Z powyższych względów należy odrzucić, jako z gruntu błędną i pozbawioną podstawy prawnej, interpretację przedmiotu tajemnicy bankowej zawartą w opisanym wcześniej piśmie Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego, sprowadzającą się do twierdzenia, że specyficzną cechą tajemnicy bankowej jest to, iż o tym, czy dane informacje są objęte tajemnicą bankową, niejednokrotnie przesądzałyby okoliczności, w których następuje przetworzenie tych informacji, w związku z czym bank nie może odwoływać się do przepisów o tajemnicy bankowej bez uwzględnienia charakteru zdarzenia związanego z czynnością bankową. Odwołanie się przez Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego do okoliczności, w których następuje przetwarzanie informacji zdaje się wskazywać, że upatruje on możliwości ujawnienia danych osobowych strony umowy zawartej z bankiem w przepisach ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.). Postanowienia ustawy o ochronie danych osobowych znajdują m.in. zastosowanie do osób fizycznych i prawnych, które przetwarzają dane w związku z działalnością zarobkową lub zawodową, co oznacza, że znajdują zastosowanie również w odniesieniu do banków. Z analizy przepisów tej ustawy, zestawionych z prawem bankowym, wynika, że niektóre dane objęte tajemnicą bankową mają charakter danych osobowych i podlegają ochronie również z tego tytułu. Zgodnie z art. 5 ustawy o ochro-

nie danych osobowych, jeżeli przepisy odrębnych ustaw, które odnoszą się do przetwarzania danych, przewidują dalej idącą ich ochronę, niż wynika to z ustawy o ochronie danych osobowych, stosuje się przepisy tych ustaw. W związku z tym stwierdzić trzeba, że informacje o danych osobowych, o ile stanowią przedmiot tajemnicy bankowej, co w świetle wcześniejszych wywodów wątpliwości budzić nie może, chronione są przede wszystkim przepisami prawa bankowego (por. J. Barta w: J. Barta, R. Markiewicz: Ochrona danych osobowych. Komentarz, Kraków 2001, komentarz do art. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych; pismo Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 2 czerwca 2000 r. nr NB/BPN/I/237/00, GI. 2000, nr 8, s. 26). Na marginesie należy zauważyć, że przyjęcie kwestionowanego stanowiska Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego prowadziłoby nieuchronnie do ujawnienia w rozważanej sprawie danych osobowych użytkującego pojazd przewłaszczony na bank tytułem zabezpieczenia kredytu, ale i faktu złożenia owego zabezpieczenia, co w oczywisty sposób pozostawałoby w sprzeczności z przedmiotem tajemnicy bankowej, wynikającym z treści art. 104 ust. 1 prawa bankowego. Za nietrafny uznać należy także podnoszony przez Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego argument sprowadzający się do twierdzenia, że gdyby informacja o tym, komu przekazano samochód w wykonaniu umowy przewłaszczenia w celu zabezpieczenia wierzytelności wynikającej z czynności bankowej objęta była tajemnicą bankową, to w konsekwencji tajemnica ta obejmowałaby również informację o tym, że właścicielem samochodu jest bank. Stanowisko to w oczywisty sposób ignoruje fakt, że beneficjentem tajemnicy bankowej nie jest bank oraz że ujawnienie prawa banku do pojazdu nie narusza prawa do prywatności owego beneficjenta.

Konkludując należy stwierdzić, że informacje dotyczące czynności bankowej, które z mocy art. 104 ust. 1 prawa bankowego – bank, osoby w nim zatrudnione oraz osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje

czynności bankowe, są obowiązane zachować w dyskrekcji jako informacje stanowiące tajemnicę bankową, obejmują również informacje co do zabezpieczenia wiarytelności banku związanej z czynnością bankową, w tym dane personalne osoby składającej takie zabezpieczenie albo mającej je złożyć, i to bez względu na okoliczności, w których następuje przetworzenie tych informacji.

Po rozważaniach związanych z określeniem przedmiotu tajemnicy bankowej należy odnieść się do kwestii dotyczącej możliwości ujawnienia na żądanie Policji, w ramach postępowania w sprawie o wykroczenie, informacji objętych ową tajemnicą.

Tajemnica bankowa, zaliczana do tajemnic związanych z wykonywaniem określonego zawodu, w kontekście każdego postępowania prowadzonego na podstawie ustawy, a więc również postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 41 § 3 k.p.w.), jest instytucją prawa dowodowego, należąca do zakazów dowodowych, krępującą organy procesowe w pozyskiwaniu dowodów z określonych źródeł. Zakaz ten nie ma jednak charakteru bezwzględnego, z tym że wyjątki od zasady dyskrekcji musi określać ustawa, a interpretacja tych wyjątków – ze względu na cel tajemnicy bankowej – nie może mieć charakteru rozszerzającego.

Wspomniany przepis art. 41 § 3 k.p.s.w. stanowi, że osoby obowiązane do zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd zwolni te osoby od obowiązku zachowania tej tajemnicy. Nie ulega wątpliwości, że przepis ten nie może stanowić podstawy do żądania przez Policję ujawnienia tajemnicy bankowej, bowiem kompetencja zwolnienia z tajemnicy została zastrzeżona wyłącznie dla sądu, a nadto przepis ten odnosi się do obowiązków świadka. Należy również podkreślić, że zawarta w prawie bankowym regulacja dotycząca podstaw i trybu ujawniania tajemnicy bankowej stanowi *lex specialis* w stosunku do przepisów proce-

duralnych o zwalnianiu z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, czy analogicznie w postępowaniu karnym (por. T. Dukiet – Nagórska, *op. cit.* s. 64 i R.A. Stefański w: red. Z. Gostyński: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2003, Tom I, s. 808 – 809).

Skoro, jak wykazano, informacja o tym, kto użytkuje samochód prze-właszczony na bank jest objęta tajemnicą bankową, zaś prawo bankowe w zakresie podstaw i trybu ujawniania tej tajemnicy stanowi *lex specialis* w stosunku do przepisów o charakterze generalnym, to podstawą do jej ujawnienia nie może być także, nakazujący każdemu właścicielowi czy użytkownikowi pojazdu wskazanie na żądanie uprawnionego organu (Policji, prokuratury, sądu), kto w danej chwili był użytkownikiem pojazdu, przepis art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym. Wynikający z powołanego przepisu obowiązek obciąża bank jedynie wówczas, gdy użytkownikiem stanowiącego własność banku pojazdu jest jego pracownik czy członek organu banku, użytkujący go bez jakiegokolwiek związku z czynnością bankową (por. T. Dukiet-Nagórska, *op. cit.*, s. 65). Odmienna interpretacja omawianego przepisu prowadziłaby do wniosków wręcz absurdalnych. Oto, dla przykładu, zgodnie z art. 106b ust.1 prawa bankowego prokurator prowadzący postępowanie karne w sprawie o zbrodnię w fazie *in rem* mógłby zwracać się do banku o ujawnienie informacji stanowiących tajemnicę bankową wyłącznie na podstawie postanowienia wydanego na jego wniosek przez właściwy sąd okręgowy, zaś Policja w sprawie o wykroczenie drogowe, przy nieustalonych danych osobowych kierującego pojazdem prze-właszczonym na bank, mogłaby to czynić w sposób niepodlegający żadnej kontroli, wyłącznie w oparciu o przepis art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym. Na rezultat przedstawionego rozumowania nie może wpłynąć zawarte w uzasadnieniu orzeczenia Sądu Okręgowego w P. zastrzeżenie natury celowościowej, sprowadzające się do stwierdzenia, że restrykcyjne pojmo-

wanie tajemnicy bankowej może zapewniać bezkarność sprawcom wykroczeń drogowych w sytuacji, gdy popełnione one zostały przez osoby użytkujące pojazd przewłaszczony na bank tytułem zabezpieczenia wierzytelności banku wynikającej z czynności bankowej. Należy podkreślić, że normatywny kształt tajemnicy bankowej, stanowiącej jedną z gwarancji konstytucyjnego prawa do prywatności, jest rzeczą ustawodawcy, a nadto szczególny charakter przepisów prawa bankowego odnoszących się do tajemnicy bankowej oraz cel tej regulacji, wyklucza dopuszczalność wykładni rozszerzającej. Godzi się nadto zauważyć, że niemożność uzyskania od banku informacji dotyczących danych osobowych beneficjenta tajemnicy bankowej, nie pozbawia Policji możliwości ustalenia tych faktów przy wykorzystaniu, w granicach obowiązującego prawa, innych źródeł dowodowych.

Uprawnienia do uzyskania przez Policję od banku informacji stanowiących przedmiot tajemnicy bankowej nie stanowią także, przywoływane przez Sąd Okręgowy, przepisy ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58). Przepis art. 20 ust. 3 tego aktu prawnego przewiduje, że Policja, jeżeli jest to konieczne dla skutecznego zapobieżenia przestępstwom określonym w art. 19 ust. 1 tej ustawy lub ich wykrycia albo ustalenia sprawców i uzyskania dowodów, może korzystać z informacji dotyczących umów ubezpieczenia, a w szczególności z przetwarzanych przez zakłady ubezpieczeń danych podmiotów, w tym osób, które zawarły umowę ubezpieczenia, a także przetwarzanych przez banki informacji stanowiących tajemnicę bankową. Jak łatwo zauważyć uprawnienia policji, określone tym przepisem, związane są wyłącznie z przestępstwami, i to wymienionymi w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji. Przepis ten nie ma więc zastosowania w odniesieniu do wykroczeń. Ponadto dopełnieniem tego przepisu są regulacje zawarte w ustępach 4 –13 artykułu 20 ustawy o Policji, normujące m.in. tryb uzyskiwania i wykorzystywania opisanych wyżej informacji. W szczególności z przepisów tych wynika, że opisane w art. 20

ust. 3 informacje udostępnia się Policji na podstawie postanowienia sądu okręgowego, wydanego na pisemny wniosek Komendanta Głównego Policji albo komendanta wojewódzkiego policji, co w rozważanej sprawie nie miało i nie mogło mieć miejsca (por. M. Siwiec: Tajemnica bankowa w postępowaniu karnym, Pr. i Pr. 2003, nr 5, s. 44). Warto zauważyć, że omawiane uprawnienie Policji zostało uwzględnione w znajdującym się w prawie bankowym katalogu wyjątków od zasady zachowania tajemnicy bankowej (art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. I prawa bankowego). Fakt, że art. 20 ust. 3 ustawy o Policji daje jej uprawnienia do gromadzenia danych o osobach pozostających pod ochroną ustawy o ochronie danych osobowych, w zakresie objętym tajemnicą bankową, wcale nie daje podstaw, by – jak sugeruje to Sąd Okręgowy – w drodze analogii, uprawnienia tego upatrywać także w treści art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym. Po pierwsze, konieczność restryktywnej wykładni związanej z niedopuszczalnością rozszerzającej interpretacji przepisów o tajemnicy bankowej wyklucza stosowanie analogii do poszerzania wyjątków od obowiązku zachowania tej tajemnicy. Po wtóre, w przeciwieństwie do regulacji zawartej w art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym, jak już wspomniano, uprawnienie Policji przewidziane w art. 20 ust. 3 ustawy o Policji znajduje swoje zakotwiczenie także w treści prawa bankowego, co potwierdza szczególny charakter tego prawa w zakresie rozważanej instytucji. Wykluczenie możliwości stosowania analogii, prowadzącej do poszerzenia wyjątków od obowiązku zachowania tajemnicy bankowej, nabiera szczególnego znaczenia w kontekście treści art. 171 ust. 5 prawa bankowego, przewidującego odpowiedzialność karną tego, kto będąc obowiązany do zachowania tajemnicy bankowej, ujawnia lub wykorzystuje informacje stanowiące tajemnicę bankową, niezgodnie z upoważnieniem określonym w ustawie. Przypomnieć także należy, że przepis art. 5 ustawy o ochronie danych osobowych ustanawia regułę, zgodnie z którą, jeżeli przepisy odrębnych ustaw (w rozważanym przypadku prawo

bankowe i ustawa o policji), odnoszące się do przetwarzania danych osobowych, przewidują dalej idącą ochronę niż ustawa o ochronie danych osobowych, to stosuje się właśnie te przepisy.

Uprawnienia Policji do dostępu do informacji stanowiących tajemnicę bankową w związku z postępowaniem w sprawie o wykroczenie trudno szukać także w katalogu wyłączeń obowiązku zachowania tajemnicy przez bank, osoby w nim zatrudnione oraz osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje czynności bankowe, zawartym w art. 104 ust. 2 pkt 1-6 prawa bankowego. Nie przewidziano ich również w przepisach art. 105, 106a, 106b i 106c prawa bankowego nakładających na bank i innych depozytariuszy tajemnicy obowiązek udzielenia informacji stanowiącej tajemnicę bankową wskazanym w tych przepisach podmiotom. Jasna treść wskazanych przepisów w rozważanym aspekcie, czyni zbędną ich szczegółową analizę.

Zważywszy zatem, że ani prawo bankowe ani przepisy żadnej innej ustawy nie przewidują *expressis verbis* uprawnienia Policji do ubiegania o ujawnienie informacji stanowiących tajemnicę bankową w związku z postępowaniem w sprawie o wykroczenie, stwierdzić należy, iż w przedstawionym układzie procesowym bank nie może udzielić Policji żądanych informacji. Ujawnienie informacji stanowiących tajemnicę bankową w związku z prowadzonym przez Policję postępowaniem w sprawach o wykroczenie może nastąpić jedynie za zgodą beneficjenta tej tajemnicy, wyrażoną przy zachowaniu rygorów zawartych w treści art. 104 ust. 3 prawa bankowego.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy podjął uchwałę jak na wstępie.